

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
2012/01895-7 008

Dato
19.10.2012

Høring – forslag om forbud mot erverv, besittelse og bruk av visse dopingmidler

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 22.06.2012. Departementet foreslår å kriminalisere erverv, besittelse og bruk av dopingmidler. Forslaget gjelder alle preparater som er angitt i forskrift om hva som skal anses som dopingmidler, og innebærer at overtredelse skal kunne straffes med bøter eller fengsel i inntil seks måneder, eller begge deler.

Innledning

Politidirektoratet har i tidligere høringer om kriminalisering av bruk av dopingmidler uttalt seg til Justisdepartementet, se vedlagte brev av 12.12.2001 og 30.04.2004. Politidirektoratet har da støttet en kriminalisering.

Kripos står oppført som egen høringsinstans, men sender sitt hørings svar via direktoratet, se vedlagte brev av 28.09.2012. Kripos mener, som ved tidligere høringer, at kriminalisering av erverv, besittelse eller bruk av dopingmidler ikke er tilstrekkelig begrunnet. Kripos begrunner dette hovedsakelig med at det ikke er påvist en sikker årsakssammenheng mellom bruk av doping og aggressiv/voldelig atferd. Kripos påpeker ellers at kriminalisering vil kunne være begrunnet i hensynet til å ta bakmenn, men at effekten av et forbud vil avhenge av håndhevingen, noe som imidlertid er lite berørt i høringsnotatet.

Politidirektoratet er enig i Kripos' situasjonsbeskrivelse av doping som problem. Når vi likevel støtter forslaget om kriminalisering, er det fordi vi mener at det er så klare indikasjoner på at det er en årsakssammenheng mellom doping og voldelig atferd, at erverv, besittelse og bruk av doping bør kriminaliseres, selv om det ikke vitenskapelig er påvist en årsakssammenheng. Vi er enige med Kripos i at hensynet til å ta bakmenn vil være et relevant formål med en kriminalisering. Som Kripos påpeker, er spørsmålet om hvilken håndheving som forutsettes i liten grad berørt i høringsnotatet, men vi forutsetter at dette vil følges opp og avklares gjennom andre dokumenter.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

Spørsmålet om det er påvist tilstrekkelig årsakssammenheng mellom bruk og voldelig adferd som kan begrunne kriminalisering

Det er på det rene at bruk av doping gir en rekke negative effekter, både med hensyn til fysiske og psykiske lidelser, samt sosiale problemer. Dette er omtalt i høringsbrevet side 6 og 7.

Når tidligere høringer (i 2001 og 2004) om dopingbruk ved anabole androgene steroider (AAS) ikke har medført kriminalisering, skyldes det blant annet at det har vært uenighet med hensyn til om det har vært tilstrekkelig dokumentert årsakssammenheng mellom slik dopingbruk og vold. Foranlediget av høringen i 2001 ble det nedsatt en arbeidsgruppe, som i en rapport fra 2004 konkluderte med at det ikke fantes tilstrekkelig vitenskapelig dokumentasjon for årsakssammenheng mellom bruk av AAS og aggresjon/vold, men at man på bakgrunn av den samlede faglitteraturen heller ikke kunne utelukke en slik årsakssammenheng ”særlig ved bruk av høye og/eller kombinasjon av ulike stoffer hos følsomme individer”.

Medisinske doser gitt på sykehus er gjennomgående svært mye lavere enn det som misbrukes i treningsmiljø og blant storbrukere. Politidirektoratet bemerket i høringen i etterkant av arbeidsgrupperapporten i 2004 at de etiske begrensninger som en undersøkelse av sammenhengen mellom bruk av AAS og aggresjon/vold er undergitt, gjorde at det neppe ville være mulig å komme nærmere en vitenskapelig fundert konklusjon om årsakssammenheng enn det arbeidsgruppen hadde gjort i sin rapport. Politidirektoratet viste ellers til at den praktiske erfaringen med doping og vold ga støtte for en kriminalisering.

Politidirektoratet mener at senere kunnskap på feltet styrker argumentet for at det er en årsakssammenheng.

I årene etter høringen har emnet jevnlig vært diskutert, og dr. psychol. Ståle Pallesen ved Universitetet i Bergen har gjennomgått samtlige studier på feltet. Han konkluderer med at ”nye tyder på at en del brukere blir mer aggressive under påvirkning av AAS”. Det vises også til forskning fra Politihøgskolen (Barland og Tangen, 2009), der man fant at det var en signifikant forskjell mellom dem som hadde brukt doping og dem som ikke hadde brukt doping med hensyn til enten å bli utsatt for vold eller selv å være en voldsutøver. (I denne undersøkelsen fant man også at det var signifikante forskjeller i bruk av tobakk/alkohol/hasj. De som brukte doping brukte også mer av andre rusmidler. Videre fant man at det var en overhyppighet blant brukere av barnevern og pp-tjeneste blant dopingbrukere.)

Helse- og omsorgsdepartementet framholder i høringsnotatet at det generelt bør stilles krav til god dokumentasjon av negative virkninger før de kan danne grunnlag for et nytt straffebud, men at kravene til dokumentasjon for at det faktisk er sammenheng mellom misbruk av anabole steroider og vold bør settes lavere enn for påvirkning som leder til mindre alvorlige lovbrudd. Politidirektoratet deler Helse- og omsorgsdepartementets vurdering.

I følge Kripas ”er bruk av doping, først og fremst AAS, ... velkjent i kriminelle miljø som et skjerpande middel, og ikke bare som en rask vei til store muskler. Det finnes konkrete eksempler på at de som begår planlagt, voldsrelatert kriminalitet bevisst benytter dopingpreparater som en del av forberedelsene. Inntak av AAS gir i denne sammenheng et

ekstra kick som reduserer trangen til refleksjon og øker evnen til resolutt og direkte handling". Kripas legger likevel til grunn at disse gjerningspersonenes bruk av doping ikke er utslagsgivende for voldsutøvelsen, og at en kriminalisering av bruk ikke ville vært egnet til å forhindre disse handlingene.

Etter Politidirektoratets oppfatning er det ikke usannsynlig at den effekten av doping som er beskrevet når det gjelder refleksjons- og gjennomføringsevne vil ha betydning for voldsutøvelsen, også for personer som har planlagt å utøve en voldshandling. For personer som ikke har planlagt å utføre noen kriminell handling, vil en slik effekt av doping uansett kunne være utslagsgivende for voldsbruk.

Etter Politidirektoratets oppfatning kan skadefølgene for tredjepart og samfunnet være store ved doping. Politidirektoratet mener på denne bakgrunn at de indikasjoner man har på at det er en årsakssammenheng mellom bruk og voldelig atferd, må anses som tilstrekkelig argument for at doping bør kriminaliseres.

Forebygging og bedre forutsetninger for å ramme bakmenn

Et viktig aspekt ved en kriminalisering på brukernivå er den preventive effekten dette vil kunne ha. Mye av dopingen omsettes og brukes i tilknytning til treningsstudioer. Her er alle aldersgrupper representert, også ungdom. Vi mener at et lovforbud vil treffe godt i et forebyggende perspektiv. Et forbud vil gjøre det enklere for ungdom å stå i mot og selv å danne seg en mening om de skal teste ut et stoff. Terskelen for bruk, og særlig førstegangs bruk, vil med stor sannsynlighet bli høyere. Dette vil også gjelde eldre personer.

Omfanget av dopingbruk i Norge er det vanskelig å si noe bastant om. En åpenbar grunn til det er at doping på bruks-/besittelsesnivå er lovlig og det bare er mer alvorlige former for befatning med doping som er ulovlig. Politiet har mange oppgaver og prioriterer sjelden å bruke ressurser på lovlige forhold. Tilgangen på informasjon blir følgelig begrenset. Det er imidlertid holdepunkter for at bruk av doping har et omfang som utgjør et reelt problem. I tillegg til enkeltsaker hvor bruk av doping er involvert, sier også utviklingen i dopingkriminalitet noe om forbruket.

Kripas fastslår i sitt innspill at dopingkriminalitet er et reelt og tiltakende problem. De har de senere år både ytt bistand i konkrete straffesaker relatert til doping og etablert en god struktur for innsamling, analyse og bearbeiding av informasjon om doping. Selv om antall beslag av dopingmidler har vært relativt stabilt, er det likevel en bekymring at det har blitt beslaglagt store mengder med renstoffer og produksjonsutstyr de senere år. Tollvesenet/politiet har også beslaglagt pillepresser. Det er videre også enkelt å videreforedle stoffene til salgbar vare. Oppskriftene hentes på internett. Det har de senere årene også vært etterforsket flere større dopingsaker i Norge. Renstoff og produksjonsutstyr indikerer på en tydelig måte at det foregår produksjon av dopingmidler i Norge. De kvanta renstoffer som er beslaglagt sammenholdt med det gevinstpotensialet, enkel produksjon og det faktum at straffene for alvorlig dopingkriminalitet er relativt lave, tilsier at vi fortsatt må forvente dopingkriminalitet av et visst nivå i årene som kommer.

Sammenligner en med situasjonen for narkotika, hvor all befatning med stoffene er ulovlig, ser en også at det er gevinster å hente ved en kriminalisering med hensyn til å avdekke bakmenn. Ofte starter en etterforskning av kriminelle nettverk i det små, det vil si på brukernivå, og så arbeider man seg oppover i hierarkiet. Det vil også gjøre det enklere for

politiet å skaffe seg kilder til informasjon mot aktuelle miljø som er interessante. Kripas uttaler følgende om dette på side 8 i sitt innspill:

”Kriminalisering kombinert med målrettet innsats mot brukermiljøene vil etter vår vurdering være godt egnet til indirekte å ramme omsettere og bakmenn. Videre er det slik at etterforskning mot brukermiljøene normalt vil gi verdifull overskuddsinformasjon som igjen kan danne grunnlag for å avdekke et bakmannsapparat. Finansiell etterforskning er særdeles viktig for å ramme bakmannsapparatet i narkotikasaker. Tilsvarende vil gjelde i dopingsaker. Det er god grunn til å tro at kriminalisering av erverv vil gjøre det enklere for politiet å avdekke selgere på ulike nivå, herunder også de som innkasserer den største profitten.”

Det er holdepunkter for at miljøer som driver dopingskriminalitet også bedriver annen kriminalitet. En kriminalisering vil derfor i tillegg til å gjøre det enklere for politiet å skaffe seg kilder til informasjon mot miljø som er interessante, bidra til å motvirke at disse henter ut en fortjeneste som understøtter annen kriminalitet. Vi viser her til Kripas' innspill på side 8.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Politidirektoratet er enig med Kripas i at høringsnotatet i liten grad omtaler de økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget. Helse- og omsorgsdepartementet har lagt til grunn at forslaget vil medføre en økning i antall saker som bør etterforskes og en tilsvarende økning i politiets arbeidsmengde. Dette vil kreve økte ressurser til politiet. Spørsmålet om hvilket håndhevingsnivå man skal legge seg på og hvilke prioriteringer som skal gjøres vil ha stor betydning for politiets ressursbruk. Politidirektoratet peker på viktigheten av at lovendringen følges opp med nødvendige håndhevingsressurser for politi og påtalemyndighet.

Vi har merket oss at departementet sier at det er grunn til å tro at tiltale vil bli tatt ut sammen med andre straffbare forhold og at ekstrabelastningen for politi og påtalemyndighet i slike saker normalt vil bli liten. Vi antar at det her ikke er ment å skulle ligge en forutsetning om at man bare skal etterforske og iretteføre dopingsaker hvor det foreligger andre straffbare forhold. Ettersom bruk av doping vil måtte påvises ved laboratorieprøver, antar vi imidlertid at det i praksis ofte vil være annen kriminalitet involvert som foranlediger at det vil komme til en sak om bruk av doping. Ellers vil også besittelsesalternativet i praksis kunne anvendes i tilfeller hvor det også er bruk.

Forslaget medfører flere undersøkelser ved laboratorier. Vi viser her til Kripas' uttalelser om konsekvenser av forslaget med hensyn til behov for laboratoriekapasitet og ressurser.

Lovreguleringen

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår at en ny § 24a i legemiddeloven skal regulere forbudet både mot erverv, besittelse og bruk. Kripas foreslår i sitt innspill at forbudet mot erverv av dopingmidler inntas i straffeloven § 162 første ledd. Politidirektoratet er enig i det. Dette vil gi en lovregulering av dopingmidler som er parallell til tilsvarende bestemmelser om narkotika. Det vises til Kripas' innspill, side 10, hvor det også gjøres oppmerksom på at departementet har uteglemt “erverv” i forslaget til ny § 31 annet ledd på side 12 i høringsnotatet.

Konklusjon

På bakgrunn av de holdepunkter som finnes for at det er en årsakssammenheng mellom bruk av doping og vold, helsemessige aspekter ved bruk av doping, tredjemannsskader, knytningene mellom doping og narkotika, omfanget av salg/produksjon/gevinstpotensialet for kriminelle nettverk og ikke minst politiets forebyggende arbeid knyttet til miljø som bruker doping, slutter Politidirektoratet seg til Helse- og omsorgsdepartementets forslag.

Med hilsen

Christian Budsberg Pettersen
avdelingsdirektor

Kristine Langkaas
seksjonsjef

Saksbehandler:
Harald Holmsen
Geir Jonatan Sharabi

Kopi:
Kripos